

F. О А Н Е

пептре

МІНІСТР, КІМЧІВ ІМІ ЛІТЕРАТОРЪ.

Nr. 23.

СЪМБЪТЬ, 7. ИЮНІЯ.

1852.

КАМПАНИЯ РОМЪНІЛОР ДЛН КОНТРА ТВРЧЛОР,

de ла азъл 1595.

Не адечет амінте къ маі дн енії трактіді къдіва дінтрє тембрій резпісній трансілаване пептре къ поштіца патрієй (Verein für die vaterländische Landeskunde) не дескоперса а лор пърере de ръй, пептре че хронічеле векі але Щъреі ромънешті ші але Молдавіей, каре пъль не атвічі се пъстра пътіа дн фанаксріпте, пз се пъвлікъ пріп тінаріш. Ачеста пълъпсоре ажтъ пз маі аре локъ. Din Хронікаřії Щъреі ромънешті се афъл къдіва тінъріді ла Европіті пз німаі дн Magazin за історія de сънт Pedak-дівnea Даі A. Тр. Лагріан, чи юі деосевіт; — іар din Хронічеле Молдавіей се тінъріръ ла Іані сънт Pedak-дівnea Даі Mix. Когълпічепь съпт пътіре de Летопісіце. Исторія стръвеке, чеа веке ші маі побъ пъль вътъръ азъ 1700 — 20 локоче віне de пептърате орі дн чеа маі де апробе легьмінте къ історія Трансіланіе. Брент ай історічій зупігірі ші сасі дакъ претінд, къ історіїле ачестор дърі тревъе асе житречі ші котиліт знесе пе аз-теле. Ноі пе лългъ че рекомъндът орі търві, пріе тіп ая історієй къштігореа със атінседор хроніче, пз лінсіт а скобе аічі ка de провъ о парте din зи хронікаřій ая Щъреі ромънешті прекват зритэзъ:

„Адак амінте Ромънілор үна din фаптеле челе маі стръмлічіт але лългіті пъріпцілор лор пептре лівертате. Воіш дескіріе ачеса камінатій вестігіті каре реалу' демнітатеа падіональ, пе деде він пъті ші о вазъ жисемпать дн Европа, ші ста-торнії пептре віторіме френтвріде патрієй постре. Тінърій д'о темпоріе глоріосъ! Тінърій de кредінці ші de цергіре! кънд пъріпцій досурі кредінционі съвліті жицепніка не кътізла вътълілор, чёръндѣ de ла Dzeял армателор лаэрже върхінці саі ко-

ропа тартірілор; ші астфел жицерътатді, ей се арпка впол дн протіва а зече дн тізлокъл връшашілор, ші Dzeял ле да вірвінда, къчі ел ажтъ пе чеі фрепці, къчі ел а лъсатв лівертатеа пептре попобре, ші чеі че се лъпть пептре лівертате се лъпть пептре Dzeял.

Монтеніторі ай френтврілор пептре пъстрареа кърора пъріодій пострі ай фъкт атътас жертфе дн вікіріле треквате, фіе ка съвеніреа ачелор тім-пірі ероіче съ дештепте дн воі септіментеа да-торіе че авет д'а търі піл д'а пъстра пептре віторіме ачесть тоштепіре пърітескъ.

Посідіа феографікъ а церей лор інппсе Ромънілор жицаторіреа д'а фі маі пайне de тóте о падіе ресбоінкъ. Де ла статорнічіреа Пріпчіпатві, ей джіл възгръ жицать індепенденціа лор атініціцать de Болгарі. Дн ресбоіеле лор ка ачесъ падіе ей се формаръ ка жіті' сколь пептре алте лъпте маі марі че тревзіръ съ аівъ песте підін ка о падіе ші маі пътернікъ. Тврчі атвічі се інісерь дн Европа, ші атініціца а о кітропі. — Мірчевачел вътърън фі чел д'дітъгъ жавалер ал крестінтьці каре се іспіті а опрі фіріа лор. Дн кът-піріле Ровіній ел діфорънсе трафіа лаі Баіазет II. Маі тързій ел къштігъ маі марі трітфірі, ші Ромъній, къпінгъндѣ Адріанополеа атвічі капітала Отоманілор, ле пасерь ві Сълтан дніпъ алец-реа лор. Къді-ва ані дніп'ачеа, віл влтѣ кънітап вес-тіт апъра алтареле патрієй ші крестінтьтатеа дн протіва кътілілор лор връшашій. Вреднік етъл ая лаі Ioan Білад, Дракъл Воевод дін п маі твлдї апі къ.тірареа твтълор попобрелор ресбоіе крітіе къ Тврчі, каре ресбоіе, търгвірісскъ скрітогорій а-челей времі, авіа ар фі пътвг тоді крестіні жи-превіт съ съдіїе. Дн ачеле лъпте грозаве, цеара се дешертъ de локвіор, дар френтвріе ей се пъ-страгъ, къчі пъріодій пострі авеа de тем-іш къ: Маі віне цеара лор съ се префакъ жіті' джіті'с

тормънт, пътнай съ ръмъте tot цеара Ромъніор. Маи тързі Владе Чепеш ВВ. сдровеа прів бірвін-
деле сале не кроптвл Maxomet II, конкераантъл
Константіополій, ші скъпъ ликъ о датъ independentia
аменіцатъ. Дар, de ші Romъній речъвеа
бірвіторій не кътпвл ваталій, інгіцеле ші нез-
піреа че Търчій въга житре фъпшій, жі вірвіа асе-
тненеа. (!!) Прінтр'ачесте блелтірі віклепе еї сълвіръ
жп вртъ житр'атътъ ликът ла 1522 Търчій жандъс-
віръ а деклара цеара Наполік. Ачестъ ловітвъ
дештентъ не Romъній, пріспедіа чеї аменіца жі
зі ші, съпт Padis de la Афіматі, еї се ляптаръ
вітежеште пептвр фрептвріле падіонале, ші трітм-
фарь. — Дар трішфва адже іаръші незпіреа;
квтезъріл въ Търчій се житліръ ші цеара тер-
щеа къ гръвіре спре оршинаре totaль, кънд вращвл
de фер ал лві Mixaiшто опріма марғіна ар-
пастіе.

Опт'япі ера пътнай de кънд ачест вестіт вър-
ват жпълдасе стеагъа independentie (5. Ноемвр.
1594), ші Romъній фъксеръ тінгні de вітежій ші
добедицеरъ кът de пттернікъ есте падіа чеа таї
мікъ кънд се ляйтъ пептвр лівертатае са! Жнданътъ
днпь предареа Щірцівітъ ші вътаіа de ла Бак-
решті къ Емірія, лзите че дескісеръ рескоізл пеп-
твр лівертате, Албертъ Кіралі квпрінде орашвл de
Флочі (10. Декемврі 1594), ші днпь че сдровеште
жп дозе ваталій пе Търчій, не зекат ші пе Двпъреа
жпгіедатъ, apde, ші прадъ Хжрсова (1. Іанварі
1595) ші Сілістра, ші се житорче трітмфтор жп
патріа са.

Жп ачеха време, тврпндъ Амврат III. (18. Іанварі), позл Сълтанъ Maxomet III., порзічеште
лві Mъстафа Паша съ трéкъ Двпъреа къ патрзгечі
тій Търчій ші лві Герей, хапвл Кржевлій, съ індре
жп цеаръ къ треізечі тій Татарі. Mixaiш, фъръ а
ле лъса време съ се житрєвне, порпеште не къ-
пітаній съ аспръле. Жп време че Бъгештій ла
Съпешті ші ла Пттіпів квлеае трітмфвр аспра
Тътарілор, Бапвл Манга ла Шервътешті сфърта
армата търчеаскъ, ші Mъстафа Паша къ патрз-
спрєзече тій ётепі чеї таї ресасе, скъпъ жп
травъ жп Русчак. Аколо Mixaiш жл жіконціръ
шіл сіленте съ пріїтеаскъ вътаіа. Паша каде
торт жп ляпть, армата лві се житръштіе ші
Русчівкъл се apde жп флақърі. Mixaiш атвпч, фъръ
а перде време, кавтъ съ се фолосескъ de грóза че
ачесте ісвпні аж житръшгіат жп Търчій. Ел жш
житарте армата жп деосевіте чете: Бна съпт Ба-
пвл Mixaiшев квпрінде Сілістра; алта, съпт Съп-

тарвл Преда ші Столікка Радвл, прадъ іаръші
Хжрсова днпь че вірвіе таї житъш бостеа тър-
ческъ че воіа аї житпiedika; а треіа, съпт Альверт
Кіралі, пзгіеште ші apde тоте орашеле пъпъ ла
Ісмаіл ші Варна ла марса Négrъ; *) жп време че
а патра, съпт Ференц, ісвенше пе Cinan Паша
каре се житорчеа din Бгарія, жі вірвіе, жі прадъ
которіле челе богате, трече Балканвл, квпрінде
тоте четврдіе din калеа са, житръштіе грóза ар-
мелор постре жп тотъ Тракія, ші жш житпінде
пъвзліріле сале пъпъ, да пордіе Константіополій. **) Сълтанвл третвръ жп сарайвл съв ла азірда
ачестор ісвпні. Еж алеръ, атвпч іаръші ла ін-
тіце ка съ житръштіе незпіреа житре Romъній;
dap Паша de Сілістра къ позл domпн пзтіе Стефан
се вірвіе десъвршт de аї пострі жп Балгарія (14.
Феврвріе 1595), ші орашвл Търтвкаіа жп вртъ
каде жп тъпіле жор ші се сферть.

Mixaiш днпь че атвпч жп цеаръ, комплотвріе
еската de інтріліе Търчілор, се прегътеште пеп-
твр позе трітмфвр. Ел трітіте о чётъ de квпрінде
ші сферть, чеагаа Еръла; жп време че Фаркаш
къ альтъ трпъ ісвенше Nikopolеа, ші жі дъ фок.

Сълтанвл иегътеше о альтъ eçnedigie жп по-
трива жпфрікомівторвл съв връшаш. Ел жш
жпкредінгэзъ армата Веziрвл съв, вестітвлі
Ферхат Паша, ші жпвітъ пе Хапыа Тътарілор съ
індре къ оштіле сале жп цеара Romънескъ прів
Моддавія. Mixaiш къ іздела са овічпітъ, пе лъ-
сінд ачестор цепераді време а се житрєвна, ле
есе жпайнте, жпвіце житъш пе Тътарі, се житорче
апой къ гравъ кътре Ферхат Паша, жі реекіръ ар-
мата ші apde ші пзгіеште орашвл Nikopolі. Аче-
стеа аж фостъ евеніментеле остьшешті каре пре-
чесеръ вестіга кампание че воіа а тракта аічі къ
de амързтвд. Жп опт'япі Romъній се ляптареа
жп дозеспрезече ваталій цеперале къ Търчій, ле

*) Valthere. — Kostandin Kapitanul.

**) Les Valaques commandés par Gerty Ferentz, attaquèrent dans les détroits du Mont-Haemus Sinan qui entraînait en Thrace, tuèrent son escorte, et pillèrent ses trésors, qu'on disait être immenses. Ferentz profitant de ce premier avantage, se rendit maître des forts et des châteaux de ce pays. Il entra ensuite en Thrace et portant de tous cotés la terreur, il poussa ses courses jusqu'aux portes de Constantinople. En revenant sur ses pas, pour rentrer en Valachie, il rencontra un parti de douze mille Tartares qu'il mit en suite. Ceci se passa dans le mois de Janvier. — De Thou. T. VIII. p. 666.

жупръштиасеръ тај твлте армате, квпринесеръ ші предасеръ Брыла, Щірців, Ресчівкл, Сілістра, Істайлвл, Кілія, Бава, Проватв, Добрічеа, Загора, Тэртвкаіа, Нікополеа, Врачea, Bidinвл, *) ші Константіополеа жпсъші жі възв ла порціле сале.

Салтапвл жи decenъндвіре се хотъраште а фаче о сіліндъ естрапордінарь, ші, лъсънд да о парте рескоівл кв Бугарія, а'ші порні тóте оштіріле асвра цереі Ромънешгі. Ел кіашъ пе Cinan' Паша, жі еспіне тóть темерека ші дзререа са de ісвіріле лві Mixaiш, жи пштепіті Bezirвл съв, ші жи жпсърчінэзъ съ тергъ съ пштіаскъ ші съ ровескъ цеара, іар пе Mixaiш съл прінзъ ші съ ішл адзкъ вів. **) Бътреввл Bezir, жпгънфат de ісвінзіле че добъндіце ла Tsnic, жи Арабіа, Переіа, Афріка, Цеогрія ші Бугарія, ***) жхрь ші кізъшвешіте пе канвл съв къ ва співне ачестъ Раіа револгатъ. ****)

Ел есе din Константіополі кв о арматъ вътербóсъ, кв тот анататвіл треввінчіос ла рескоівл, лъвінд кв сіне ші стегвл чеа сфынѣ кв каре твсълманії се кредеа пебірвіді вънд жи авеа жи та- въра лор; ші трекънд пріп стржмтброеа de ла Чілікавак, се жпдрептезъ кътре Щірців не зnde воіа съ трекъ Dvпъреа. Жптр'ачеаші време по- ргпчі Хаңвл съ пшвълескъ кв Тытарії пріп Мол- давія жи цеара пшстр, ші зече галере жпкърката кв твнідії пентрз артілеріе треввіръ съ інтре пріп тареа Néгръ жи Dvпъре ка съ се врче пшпъ ла Ресчік. Цеаріе Ромънешті се деклараръ атвічі de Пашалжкірі. Молдавія се деде лві Шіафер Паша, Беглербезгл Шерлаквл, ші Цеара Ромънеськъ лві Сатврі-Махомед-Паша, пе лъпгъ каре се пшті Defterdar, Moxamed-Ber dе ла Ienішер. *****)

Mixaiш, афлъндѣ порніреа Тврчілор, лъвъ тъ- срі de апъраре ші жпшгіндѣ пе Сігістенд Баторі, Пріпдвл Трансіланіей, съї віе жптр'ажтторі Ѹвпъ трактателе жпкеіате.

Пе кънд Cinan се апроніа de хотарел€ по- стре, Сігістенд Баторі сервътореа пшпта са кв Ма- рія Крістіна Архідучеса de Австрія, ла каре по- фітісі ші пе Mixaiш. Прімешдіа че amenінца Цеара опріндз'я d'a се співне ла ачестъ пофіре, ел трі- місце жи локзії пе Строіе Бззескв ші пе Padvl Калофірескв кв дарврі предібісє пентрв* пшпти,

*) Valtherе in Reusner p. 237. — Memorialul lui Stavrinos Vistierul.

**) Stavrinos. — Valtherе in Reusner.

***) Hammer. T. II.

****) Valtherе.

*****) Hammer. — Stavrinos.

жпсърчінѣдѣт съ роіе пе Сігістендѣ ка двпъ трактателе жпкеіате съ гръбескъ а'ші вені жптр'ажттор, къчі връшашвл комы се апроніе ші воіеште, двпъ че ва пшстїї Цеара Роменескъ, съ трекъ пріп Трансіланія жи Бугарія зnde съ режичепъ лвіта жптрергптъ пріп реекбла Ромъніор.

Вестеа ачеста тврвръ веселіа пшпдї. Сігіст- тендѣ трімісце пе тіреса са ла Церла, ші гръбі а порні о семъ de оштірі, че авеа гата, жи Цеара Ромънеськъ. Dintр'алтъ парте, жи време че трі- тішій съї алерга ла Жптр'ратвл Церманії Ръ- додф, ка съї вестескъ прімешдіа церілор Крестіне аліате кв дъпсві, ші съї роіе а ле ажта ла о асеменеа певоіе, двпъ веківіа овічей ал Трансі- ланіе, доі омени армату впвл къларе ші алтві пе жос. дшнд жи тънъ о савіе съпцерать, алерга пріп тóть цеара кіетънд попорвя ла арше жи протіва връшашвл овітескъ. *)

Mixaiш асеменеа се прегътісе de апъраре. Пор- ніндѣші фаміліа кв тот че авеа таі скимі ла Сі- віїї жи Трансіланія, ел еши din Бзквршті кв опт мій остатій ші мерсе de жпфісе тавъра жи др- твл Щірцівл ла сатвл Мъгърепії. Акоде адзп лъпгъ сіне капетеле арматеі сале ші се вівзіръ жппревп асвра. **) Ноідіа і ера крітікъ, къчі спре а опрі інтрареа Тврчілор жи цеаръ треввіа а стръ- жзі тóте хотаръле атът decnре Dvпъре кът ші decnре Moldavia. Жптр'адевър, пе кънд Cinan' се жпдрепта кътре Щірцівл ка съ трекъ пе аколо Dvпъреа, алте чете Тврчешті жтвла съ трекъ пріптр'алте локврі, іар таі кв семъ ла Нікополі, зnde се афла вп корнік жпсемнат de Тврчі, карій din порніка Bezirвл pezidicep кв твлтъ келтві- аль четатеа сфърьшать de Ромънії. ***) Dintр'алтъ парте Хаңвл се прегътіа съ пшвълескъ пріп Мол- давія жи Цеара Ромънеськъ. Жи ачестъ певоіе възъндвсе, сфатвл фз сіліт а хотърж къ, спре а жпкіде връшашвл валеа d'a інтра жи цеаръ, тревве съ се жптр'ажтіе армата d'a лъпгвя хота- рълор жи локвріле челе таі імпортанте, опріндѣ пшті ачей опт мій de остатій че ера вв Mixaiш, ка каре ашевзъндвсе жптр'сп лок комод, съ пшті da ажтор зnde ва чере треввінца. ****) (Ba зрта.)

*) A. Bechet, histoire du Cardinal Martinusius. Paris 1715, p. 324.

**) Valtherе.

***) De Thou.

****) Arthur Thomas, Sieur d'Ambry, Continuation de l'histoire de Chalcocondyle. Rouen 1660, pag. 756.

Ф Е Ч И О А Р А .

(Елеціе.)

Пълнитеам пе съпът 'и фрацед вп пълни д'атъръчнне
Ши лакримъ дъфокате не фрънте 'мі се сквра,
Къчъ тъпъра вернинъ пюнтеа о ръгъчнне
Славъ на аморъл че 'п съпът 'и палпита.

Ера вп дъпчер дълче че 'п віскріле теле
Д'атъпчі дп тот давна пълнгунд ам дълтъліт;
Аши ка о фантасъ че 'п поаптеа фъръ стеле
Трекунд прінтре торнинге, жоптенште: ам трит

Одатъ, димінеада кънд весел се ръсфражнче
Пърпъра матіналъ че отъ 'и зіче зіорѣ,
Кънд търіторъл палід, съвт ланцъла че дъ стріпце,
Салътъ Аврора дп черврі фъръ порѣ;

Мердесам атъпчі ла дънса кътънд ла алва лъпъ
Че 'п ѹнда авроріл къ 'п четвъл се 'ппека;
Фрътоаса коніліцъ лакра ла о къпъпъ
De розі че 'п ресфъщаре пе съпът 'и се жъка.

Къ флорі дъкожжратъ ка Червял къ лътінъ,
Ла кандела търпундъ еа трісътъ къста;
Іар аврелей въкле ка сніче че се 'пклінъ
Ши стръльческ съвт роъ, дп лакримъ ѹнда.

О віп, ізвіте, віно, къчъ іатъ вънтула вате
Ши флоареа дименеци кърънд ва венітезі;
Веніва къльторъл din локврі денъртате
Ши окії съл дп лакримъ ва 'п о ва регъсі!

Дар віно лъпътъ mine, мі тобартеа 'мі ва фі дълче
Не але тале браде кънд канка вії плека;
Аши дрътнава серій дп кънп воінд се кълче,
Феріче 'и кънд 'п о флоаре душі пнпе фрънтеа са.

Ачел че 'мі дете віаца, ла тоарте мі о еспънне,
Днві стреін къ аэр ва тъна 'мі с'о даў еў;
Ши п'ам спре аньдрате де кът а тъ еспънне,
Ши п'ам а де ресннде де кът еспънла теъ.

Аколо ѹнде лама din кале се опреітте
Ши ласъ о кътаре тай дълче не пътъпът,
Аколо ѹнде тіргъла тай весел дъфлоренште
Акът еў тегр адеcea ші пълнг 'п'ам еї тортъпът.

D. Болініанъ.

К Ъ Н Т Е К Б.

Коло 'п валеа дъфлорітъ
Съвт вп верде кіпарос
Doapme дълчea тea дорітъ
Къ косіде д'аванос.

Къпътъ, къпътъ, філоміцъ,
Прелъпеште сомплъ съв;
Іар тв аэръ лъвіцъ
Треці пе порішоръл тъѣ!

Къчъ дп валеа дъфлорітъ
Съвт вп верде кіпарос
Doapme дълчea тea дорітъ
Къ косіде д'аванос.

Idem.

К О Р Н Б Л.

Ноаптеа къ дъпчетъл вълѣ авзреа,
Ши тръсъра поастръ пе вп deal съя.

Скепіонънд, о фатъ, дълче креатвръ,
Мъ 'псодеа дп кале пъпъ ла тръсъръ:

Не стреіне дъртврі фінд а плека,
Днде пічі вп свофлет нв шъ ацитепта,
Днл ера еа тіе тай твлт de кът соръ:
А зілелор теле дълче авроръ.

П'але еї косіде лама се жъка,
Ш'о роъ de лакръмъ din окії къра.

Дн корп дп денарте с'авзса 'п о стъпъкъ
Ръвърсънд дп поарте о 'птрістаре адъпъкъ.

„Еспътъ ачеста кънд веї azzi
Дп стреіпътате ѹнде тв веї фі,
Зіце коніліца ръвърсънд скепінне,
Чел пнгіп атъпчea, къпътъ ла mine!“

Зіле, антъ треквръ, тоате с'аў скітват;
Съфлетъм дп дорврі, вай! с'а дъптрістат!

Нв шъ тай къпоаште дълчea тea іевітъ:
Дп стреіне браде еа е Ферічітъ.

Дар кънд сълъ корнъл нв штів че сімп еў
Къ вп ржъ de лакръмъ ѹнде сънъл теъ!

Idem.